

Dünden bugüne inşaat mühendisliği söyleşileri:

Ali Terzibaşoğlu ve Alkan Hafçı

Yarım asrı aşkın süredir inşaat mühendislerinin ve İMO'nun sorunlarına, çalışmalarına, gelişimine yardımcı olan Türkiye Mühendislik Haberleri dergisinin bu sayısında farklı bir röportaj kurgusuyla karşınıza çıkmak istedik ve İMO'nun en deneyimli üyesi Ali Terzibaşoğlu'yla meslek hayatına yeni başlayan Alkan Hafçı'ya aynı soruları yönelttik. Konuklarımızdan aldığımız cevaplar doğrultusunda zaman zaman farklı sorulara da başvurduğumuz röportajlarımızda, Odamıza üyeliği hemen hemen İMO ve TMH'yla yaşıt olan Terzibaşoğlu, 63 yıllık mühendislik hayatının deneyimlerini bizlerle paylaştı.

İMO'nun kuruluşundan bu yana Oda çalışmaları içerisinde aktif roller üstlenmiş ve önemli mühendislik projelerine imza atmış olan Ali Terzibaşoğlu'nun ve meslek yaşamına henüz atılmış, mühendislik yaşamına yön vermeye çalışan yeni üyelerimizden Alkan Hafçı'nın yanıtlarını sizlerle paylaşıyoruz.

Mesleğimizin ve İMO'nun tarihi Ali Terzibaşoğlu

Öncelikle üniversite eğitiminizde sizi inşaat mühendisliği alanına yönelten sebepler nelerdi, niye inşaat mühendisliği alanına eğitim almak istediniz?

Ben aslında matematik öğretmeni olmak istiyordum, çevrenin yönlendirmesiyle, mali durumu da düşünerek daha sonra inşaat mühendisliğini tercih ettim.

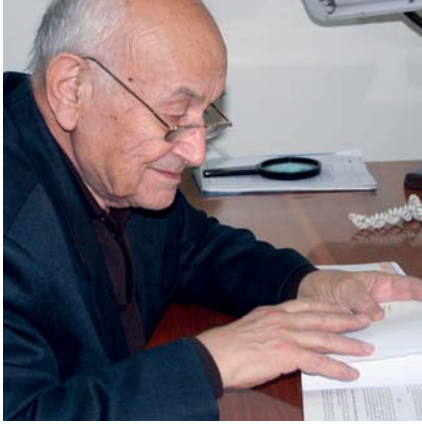
Peki, mezuniyetin ardından mesleğe ilk atıldığınızda, karşılaştığınız en büyük problem neydi?

İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde asistan olarak mesleğe başladım. Bu dönemde herhangi bir problemle karşılaşmadım. Sadece ücret azlığı sorunuyla karşı karşıyaydık. Bu nedenle dışarıya proje yapmak zorunda kalıyorduk.

Diğer arkadaşlarınızın, üniversitede çalışmayan, meslek alanıyla ilgilenen, mesleği dışarıda icra eden inşaat mühendislerinin problemleri nelerdi acaba?

Inşaat mühendislerinin büyük bir bölümü kamuda çalışıyordu, kamuda çalışanların bir kısmı maaşlı olarak düşük ücret alıyor, bir kısmı da yevmiyeli olarak çalışıyordu. Yevmiyeli çalışanlar oldukça yüksek gelir sağlıyordu. Bu ücret dengesizliği mühendisler arasında huzursuzluk yaratıyordu. Yevmiyeli sistem karayolları seferberliği ile başladı.

Peki, sizin eğitim gördüğünüz dönemde inşaat mühendisliği eğitiminin bir eksikliği var mıydı?

Okuduğum yıllarda mühendislik eğitimi altı yıldır. İlk üç sınıfta, ileri derecede teorik fizik ve matematik okuduk. Oluştuğu güçlü bir matematik eğitimi aldık. Son üç sene de mühendislik eğitimi gördük. Bir eğitim eksikliği olduğunu düşünmüyorum, aldığım eğitimden memnunum.

TMO projelerinde kontrol mühendisi olarak işe başladığımda yabancı mühendislerle çok sayıda temasım olmuştu. Bu temaslar sırasında eğitimimizde bir eksiklik olmadığını anlamıştım.

Türkiye’de, 39’u kamu, 5’i vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 44 üniversitede İnşaat Mühendisliği bölümü bulunuyor, 39 kamu üniversitesinin 14’ünde

ayrıca ikinci öğretim kaydı alınıyor. Son dönemde “tabela üniversiteleri” diye tartışılan durumu da göz önüne alırsak, inşaat mühendisliği bölümlerinin sayısının artacağını tahmin ediyoruz. Bu bir avantaj mıdır, yoksa eğitimde kaliteyi düşürerek, aslında meslekte de bir gerilemeyi mi getiriyor?

Mühendislik mesleğinin Türkiye’nin her tarafına yayılmış olması iyidir. Küçük kasabalar dahil her yerde inşaat mühendisine iş bulunabilmesi olumlu bir gelişmedir.

Birçok okulda altyapı yetersizliği, laboratuvar yetersizliğinden yakınıyor. Dolayısıyla, eğitimde bir kalite düşüklüğü yaşanıyor mu?

Seviye farklılığı olabilir. Belki mühendislik faaliyeti sırasında mesleki eğitimlerle bu eksiklikler kısmen giderilebilir.

Türkiye’nin deprem kuşağında olması sebebiyle mühendislik eğitiminin titizlikle verilmesi gerekiyor mu?

Deprem mühendisliği son 50-60 yılın konusudur. İnşaat mühendisliği eğitimine girmesi de oldukça yenidir. Hem yönetmelikler hem de hazır bilgisayar programları ile Türkiye’de de tasarım aşamasında bu konudaki bilgi birikimi uygulamaya girmeye başlamıştır, ancak yapı denetiminde eksiklikler vardır.

İnşaat mühendisliği alanındaki sorunların iyileştirilmesi için neler yapılmalı?

İnşaat mühendisliği toplumun refahını arttıran, toplumun varlıklarını büyük tehlikelerden korumaya çalışan önemli bir meslek dalıdır. Nüfus artışıyla birlikte toplumun ihtiyaçları çoğalıyor. Bu nedenle mühendislik bilgileri ve teknoloji çok hızlı geliyor. Eğitimin de buna paralel olarak değiştirilmesi gerekiyor.

Ayrıca meslek okullarındaki, üniversitelerdeki eğitim dışında, Odaların da mesleki eğitime önem vermesi gerekiyor. İMO bu görevi yerine getirmeye çalışıyor.

“Yönetmelikler bilgilerimizi tazeliyor”

İMO, mühendislik alanının düzenlenmesiyle ilgili bazı girişimlerde bulunuyor. Yetkin Mühendislik ve SİM Yönetmelikleri bunlardan bazıları. Bu girişimleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yönetmelikler, hem yapının güvenliği hem de mühendisin güvenliği bakımından çok önemli belgelerdir. Eğer yapılar yönetmeliklere uygun yapılırsa istenmeyen bazı hallerde delil olarak mühendislik hukuku yönden korur. Ayrıca değişen yönetmelikler bilgilerimizi de yeniler.

Yetkin Mühendislikle ilgili şu anda çeşitli tartışmalar var. Bu konudaki görüşleriniz nelerdir?

Ben Yetkin Mühendisliğin gerekli olduğu düşüncesindeyim. Değişik seviyede bilgilerle mezun olan mühendislere yetki verilirken, bir elemenden geçirmelerinin doğru olacağı düşüncesindeyim.

Yetkin Mühendislik meslek alanına nasıl bir fayda sağlayacak sizce?

En azından mühendislik bilgilerinin güncelleştirilmesini sağlayacaktır. Meslek etiği yönünden faydaları olacaktır. Ayrıca bir referans mahiyetinde de kullanılabilir.

Yetkin Mühendislik ve SİM Yönetmeliği'nin iptali yönünde açılan davalara ne diyorsunuz?

Gereksiz buluyorum. Bu sadece Türkiye'de değil, dış ülkelerde de uygulanan bir sistemdir. Oralarda mühendisler çok daha zor imtihanlardan geçtikten sonra yetki alırlar.

Mühendislik alanının dünüyle bugününü kıyaslayacak olduğunuzda nasıl değişimler yaşandığını gözlemliyorsunuz?

Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan bu yana toplumların artan gereksinimlerini karşılamak için yapı boyutları artmıştır. Yapı malzemesindeki, yapım teknolojisindeki hızlı değişimler teorik ve deneysel çalışmalarla geliştirilen mühendislik bilgileri, tasarıma bilgisayar uygulamaları gibi süreçlerin dahil olması ve mühendislerde çevre bilincinin oluşması bu değişimleri özetleyebilir.

Bu değişimleri takip eden inşaat mühendislerinin toplumdaki etkinlikleri ile birlikte itibarları da artmaktadır.

2008'in son aylarından bu yana Türkiye'de ekonomik kriz koşulları olduğu aşikar. İnşaat mühendisleri bu ekonomik kriz koşullarından nasıl etkileniyor?

Etkilenmemeleri mümkün değildir. Ekonomistlerin de önerdiği gibi devlet yatırımları krize çare olabilir. Bunlara örnek olarak, şehirlerin altyapı yatırımları geliştirilebilir, değiştirilebilir. Ulaştırma yapıları artan ihtiyaçlara göre yeniden düzenlenebilir. Bu uygulamalar hayata geçirilirse inşaat mühendislerinin işleri de artacaktır.

Peki, meslek statüsünden bahsetmek gerekirse, mesleğe ilk başladığınız dönemlerde toplumda inşaat mühendisinin statüsü nasıldı, şimdilerde nasıl?

Görevini etik normlar içerisinde yerine getiren inşaat mühendislerinin toplum içerisindeki itibarları her zaman iyidir ve iyi olmak zorundadır. Geçmişte inşaat mühendislerinin ekonomik durumu günümüze kıyasla daha olumluyken günümüzde, biraz toplumumuzun duyarsızlığı, biraz da mühendis sayılarının çokluğu nedeniyle mühendislerin statülerinde olumsuzlukların yaşandığı söylenebilir.

İnşaat Mühendisleri Odası tarafından hazırlanan "İnşaat Mühendisliği Eğitiminde Türkiye Gerçeği" raporunun sonuçlarına göre, inşaat sektöründe faaliyet yürüten şirketlerin işe almadaki kıstasları arasında "mesleki etiğe bağlılık" yüzde 1 düzeyinde bulunmaktadır. Faaliyet alanının insan hayatıyla bağı düşünüldüğünde bu durum ne gibi sorunlar yaratmaktadır?

Biz öğrenciyken, mesleğimizi uygularken, toplumda bir misyonumuz olduğu düşüncesiyle hareket ederdik. Önemli bir kamu hizmeti yapıyoruz diye düşünürdük. Cumhuriyetin o yıllarında eğitim anlayışı bu yöndeydi.

Darbe dönemlerini inşaat mühendisi olarak karşıladınız. Odada da görevleriniz oldu.

Darbe dönemlerinden İMO nasıl etkilendi?

Toplumun değişik grupları arasında oluşan yada oluşturulup eylemlere kadar büyütülen tartışma ve çekişmeler nedeni ile Türkiye'de gerçekleştirilen darbeler üzümlerle belirtmeliyim ki İMO yönetiminde görev alan meslektaşlarımızı fazlasıyla etkilemiştir. Odamız kuruluş yasası gereğince üyelerinin mesleki gelişimleri yanında toplumsal görevini de yerine getirmek durumundadır.

Odanın üyelere veya diğer alanlara yönelik yapması gereken neler var sizce?

Odayı mesleki eğitim alanlarında başarılı buluyorum. Mesleki yayınlar konusunda yapabileceklerini yapıyor. Teşekkür etmek lazım. Ancak, dünyadaki teknik gelişmelerle daha yakından ilgilenilirse iyi olacağını zannediyorum. Örneğin, yurtdışında düzenlenen uluslararası teknik kongreler var, kongrelerle yakın ilişki kurulmalı ve bu kongrelerde öne sürülen gelişmeleri bir şekilde meslektaşlarımıza aktarmalıdır.

İnşaat mühendislerinin de her meslek dalının ihtiyacı sayılan yönetim, ekonomi, istatistik konularında bilgilendirilmeleri yerinde olacaktır. Meslektaşlar arasındaki sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla rahmetli Oda Başkanımız Kemal Noyan'ın gerçekleştirdiği toplu öğle yemekleri yeniden organize edilirse faydalı olacağı kanısını taşıyordum.

İkinci söyleşimizin konuğu mesleğe yeni başlamış olan Alkan Hafçı'ydı

“Devlet işsiz mühendisi lise mezunu işsize tercih ediyor”

Öncelikle üniversite eğitiminizde sizi inşaat mühendisliği alanına yönelten sebepler nelerdi, niye inşaat mühendisliği alanına eğitim almak istediniz?

Biliyorsunuz ki, Türkiye’de tamamıyla rastlantılar üzerine seçimlerinizi yapmak zorunda kalıyorsunuz. Ben üniversite eğitimimi ODTÜ’de yapmak istiyordum. Öncelikle elektrik-elektronik mühendisliği bölümünü; olmazsa inşaat mühendisliğini istiyordum. İş imkanları yüksek olduğu için ve toplumda geçerli bir meslek olduğu için bu seçimi yaptım. Ayrıca teknik bağlamda hoşuma giden bir meslek olduğu için tercih ettim.

İnşaat mühendisliği eğitimi inceleyecek olursak öğrenci olduğunuz süre içerisinde inşaat mühendisliği eğitiminde gözlemlediğiniz, yaşadığınız sorunlar oldu mu?

ODTÜ gibi Türkiye’nin önde gelen bir okulunda eğitim aldığım halde çok büyük eksikliklerle karşılaştım. Özellikle pratik yapma ve laboratuvar yokluğu sorunları yaşıyorduk. Tamamıyla teorik eğitimlerden geçtik. Okuldan diploma aldığım gün mühendislik alanında, kesinlikle pratik bir şey yapacak durumda değildim. Okulda aldığım bilgiler belki temel oluşturmak için çok önemliydi ancak iş hayatına geçtiğimde bu bilgilerin çok fazla olduğunu düşündüm. Yani teorik bilgiyle pratik bilgi arasında büyük farklılıklar olduğunu düşünüyorum.

Türkiye’de, 39’u kamu, 5’i vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 44 üniversitede İnşaat Mühendisliği bölümü bulunuyor, 39 kamu üniversitesinin 14’ünde ayrıca ikinci öğretim kaydı alınıyor. Son dönemde “tabela üniversiteleri” diye tartışılan durumu da göz önüne alırsak, inşaat mühendisliği bölümlerinin sayısının artacağını tahmin ediyoruz. Bu bir avantaj mıdır, yoksa eğitimde kaliteyi düşürerek, aslında meslekte de bir gerilemeyi mi getiriyor?

Diğer üniversitelerde yetişen mühendisler baktığımda, bilgi yönünden eksiklikleri olduğunu görüyorum. Ben ODTÜ’deki sorunlardan bahsettiğim zaman diğer üniversitelerden bazı arkadaşlarım bu şikayetlerimi komik buluyor. Çünkü okullarında hiç laboratuvar olmayan arkadaşlarım var. Öğretim görevlisi olmayan okullar var. Bu gibi durumlar yetersiz mühendislerin yetişmesine neden oluyor tabii ki. Ancak Türkiye’de iyi üniversiteler de var.

Size, çok sayıda üniversite açmanın beraberinde getirdiği kalitesiz eğitim daha sonra meslek yaşamında ne gibi sorunlar ortaya çıkarıyor?

Piyasada bol sayıda inşaat mühendisi oluyor ve iş alanımız daraltılıyor. İnşaat mühendislerinin değeri azalıyor. Sonuçta piyasamız özel bir piyasa, piyasada çok sayıda mühendis olunca, işe girmek için büyük bir rekabet ortamı doğuyor ve işsizlik hat safhalara ulaşıyor.

İMO tarafından hazırlanan “İnşaat Mühendisliği Eğitiminde Türkiye Gerçeği” raporunun sonuçlarına göre, inşaat sektöründe faaliyet yürüten şirketlerin işe almadaki kistasları arasında “mesleki etiğe bağlılık” yüzde 1 düzeyinde bulunmaktadır. Faaliyet alanının insan hayatıyla bağlı düşünüldüğünde bu durum ne gibi sorunlar yaratmaktadır?

Bir insanın etik anlayışı zaman içerisinde ortaya çıkar, bir anda anlaşılacak bir şey değil.

İnşaat sektöründe mesleki etik ne derece önemseniyor, işverenler gerçekten çalışanın bu konudaki duyarlılığını önemsiyor mu, yoksa başka kaygılar mı ön plana çıkıyor?

Özlük hakları sorunu çok acil müdahale bekleyen bir sorundur. Yeni mezun mühendisler çok düşük ücretlerle, sosyal güvenceden yoksun koşullarda çalışıyorlar.

İller Bankası'ndan önce çalıştığım özel firmayı baz alarak konuşmak gerekirse, işverenim için etik konusu çok önemliydi. İşverenim, bilgiden çok mühendisin etiğine önem veren biriydi ancak etrafımdan duyduğum kadarıyla bu hassasiyetin bazı firmalar için geçerli olduğunu söylemek zor. Öte taraftan Türkiye'nin yaşadığı bir deprem gerçeği var, bu nedenle mühendislik firmaları daha çok dikkat etmeye başladılar. Kimse hukuki problemlerle karşılaşmak istemiyor.

İMO, üyelerin donanımını yükseltme amacıyla bazı girişimlerde bulunuyor. Yetkin Mühendislik alanında yapılan çalışmalarla SİM Yönetmeliği uygulaması bunlardan bazıları. Siz bu girişimleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Odanın bu tür çalışmalarına olumlu yaklaşıyorum, çünkü bazı şeyler yasa ve yönetmeliklerle desteklenmediği sürece ilgi görmüyor. Türkiye'de ne yazık ki insanlar zorlamayla hareket ediyor. Örneğin yüksek lisans ve doktora eğitimi almış olmak çok önemli, ama maddi anlamda katkı sağlayan bir uygulama olmayınca, mühendisler bu eğitimleri almaya pek yönelmiyorlar.

Şu ana kadar hep eğitimle ilgili sorunları değerlendirdik. Biraz da sektörü konuşalım. Bir buçuk yıllık deneyiminizi göz önünde bulundurduğunuzda, inşaat mühendisliği mesleğinin zorlukları ve sorunları nelerdir sizce?

Her şeyden önce zevkli bir meslek olduğunu düşünüyorum. Şantiyeciliği bilmiyorum ama özellikle projecilik zevkli bir iş. Mesleğin en büyük çıkmazı istihdam ve özlük hakları sorunu. İstihdam sorunu yine de aşılabiliyor, ancak özlük hakları sorunu çok daha acil müdahale bekleyen bir sorundur. Yeni mezun mühendisler çok düşük ücretlerle, sosyal güvenceden yoksun koşullarda çalışıyorlar. Bazen maaşlarını alamıyorlar. Neticede insanlar hayat standartlarını yükseltmek için çalışır, ne var ki bu durum gerçekleşmeyince insan mesleğinden soğuyor.

İnşaat mühendisleri ekonomik kriz koşullarından nasıl etkileniyor?

Kriz özellikle meslek hayatına yeni atılanları olumsuz etkiliyor. İşten çıkarılma tehlikesiyle karşı karşıya. İşten çıkarıldıktan sonra da yeni bir iş bulamama tehlikesiyle karşı karşıya kalıyorlar. İşini kaybetmeyen mühendisler ise ya zam alamıyorlar ya da çok düşük oranlarda zam alıyorlar. Dolayısıyla kriz özlük haklarına otomatikman yansıyor.

Yaşınız çok genç ancak yine de mesleğinizin geçmişiyile bugününü arasında bir kıyaslama yapmanızı isteyecek olursam sizce nasıl bir değişim yaşandı?

İnşaat mühendisliği geçmişine göre çok değer kaybetti çünkü geçmişte özel sektörde çalışma olanakları daha fazlaydı. Şimdi özel sektörde, kamu sektörü de eskisi gibi avantajlar sunmuyor. 1990'lardan sonra bol bol mühendis mezun edildi. Bu da mühendisin değerini azalttı ve mesleğe büyük zararlar verdi. Eskiden projeye imza atacak mühendis kolay kolay bulunmuyormuş ama şimdi çok fazla.

Peki inşaat mühendisliği alanındaki sorunların iyileştirilmesi için neler yapılabilir?

Mesleğimizin en büyük sorunu piyasada çok sayıda mühendisin olmasıdır ve bu nedenle özel sektörde mühendislerin asgari ücretle çalıştırılmak istenmesidir. Bu sorunun çözümü için öncelikle siyasi iktidarlara çok iş düşüyor. Yeni üniversiteler açılmamalıdır. Devlet lise mezunu işsiz yerine işsiz mühendis tercihinden vazgeçmelidir.

Odamız mühendislerin sorunlarına çözüm üretme konusunda gayet iyi çalışıyor. Mühendislerin özlük haklarını korumak adına faydalı çalışmalar yürütüyor.

